

**R. P. Honorati Fabri, Societatis Jesu Theologi,
Apologeticus Doctrinæ Moralis Eiusdem Societatis**

Fabri, Honoré

Coloniæ Agrippinæ, MDCLXXII

Ostenditur primos parentes, nullâ protectos probabilitate, peccasse.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94565](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94565)

PARS PRIMA

De Argumentis noviter adinventis:

Argumentum Mercori, ex Opinione Probabili primorum parentum circa præceptum sibi impositum.

Ostenditur primos Parentes nulla protectos probabilitate peccasse.

ART. I. **R** P. Julius Mercorus in sua *Basi*, p. 2. art. 18. §. Et primò propono, arguit sic: Primi parentes habuerunt opinionem probabilem, quod præceptum sibi impositum de non comedendo ex ligno vitæ non obligaret ipsos in conscientia saltem graviter: Ergò opinio probabilis non exculat à peccato, vel etiam lethali. Patet consequentia, cum sit certum ex fide primos parentes peccasse lethali ter transgressione ejus præcepti. Probat Antecedens primò, quia probabile est ex Valentia, Navarro, Lessio, & aliis nullam legem penalem obligare in conscientia. Præceptum autem primis parentibus impositum habuit formam legis penalis, ut patet ex *Genes. 2. In quacumque die comederis ex eo, morte morieris.* Probat secundò, quia probabile est, quod nonnulli docent, Deum non posse præcipere aliquid leve sub culpa gravi. Erat autem aliquid valde leve edere unum pomum. Probat denique specialiter de Eva, quia probabile est, quod docet Carena cum aliis, legem penalem, & præcipi, quæ exorbitat à jure communi, non debere extendi ad personas in ea non nominatas. Talis autem fuit lex imposita Adamo, ut patet ex forma præcepti, *Genes. 2. Et præcepit ei dicens, ex omni ligno Paradisi comede, de ligno autem scientia boni & mali ne comedas.* Ergò Eva, ante ejus creationem illud præceptum intimatum fuit, potuit probabiliter existimare ipsam non fuisse comprehensam in ea lege. Eo vel maxime, quia Augustinus in eum locum dicit sic: Non credens (Eva) posse inde se mori arbitror, quod putaverit, Deum alicujus significationis causa dixisse, si manducaveritis, moriemini. Et paulò inferius: Maxima libertate habenas prohibitionis rumpere delectata, probabilis existimans non esse mortem, quam timebant, sequentem. Habuit igitur saltem Eva opinionem probabilem adversus obligationem legis.

ART. II. **R** Espondeo, nego antecedens. Quod nimirum est in primo articulo, ac manifestè contrarium doctrinæ D. Thomæ docentis ex professo, quod de veritate, quæ est de cognitione primi hominis, art. 6. in Adam ante peccatum nec fuisse, nec se potuisse ullam opinionem seu probabilitatem, in improbabilem. Et corpus articuli claudat hæc verba: Ex quo patet, quod non solum in eo nulla opinio fuisse, sed penitus nulla opinio in eo fuisse, quidquid cognovisset, secundum certitudinem cognosceret: Si scilicet in statu innocentia, in quo conditus fuit, perseverasset. Atque in responsione ad q. 11. additante seductionem Evæ, & deceptionem Adam, atque ad eò, juxta præmissa, ante omnem utriusque opinionem, ac fallibilem cognitionem præcessisse in utroque peccaminolam mentis delusionem, id est, conversionem ad se, cum aversionem à Deo. Idem docet i. part. quæst. 94. art. 4.

ART. III. Rursus eidem antecedenti respondit sæpè Augustinus, ut apparet clare ex sequentibus, lib. 1. *retroact. cap. 15.* paulò post præmissa definitione voluntatis, & voluntatis à nolente, & sic ad illos, ait, *quæ intentio, qui in paradiso fecerunt originem mali, cogente peccando, id est, libera voluntate.* Quia & parentes (non igitur opinantes) contra præceptum transgesserunt, lib. 11. de *Gen. ad litt. cap. 30.* Idem prius transgesserat serpens, & respondit hæc mulier, ut prædictio esset inexcusabilis, neque ullo modo duci posset, quod præceperat Deus, oblitam fuisse maxime, quamquam & oblitio præcepti maxime animi, & non necessarij ad maximam culpam, damnavit negligentia pertineret. Verumtamen evidenter ejus transgressio est, cum memoria retinetur, & tamquam in deo assistens, præsensque contemnitur: lib. 14. de *cap. 11. versus finem*: Ille autem (Adam) cum deo minus reus, sed sciens, prudensque peccavit. Et paulò post: Hos autem seductos intelligi voluit, qui id, quod faciunt, non putant esse peccatum, & non fecerunt. Rursus in eodem libro cap. 14. initio: *Et de peior, damnavitque superbia, qua etiam in primis manifestis suffragium excusationis inquirunt, hoc in primis homines, quorum & illa dixit & arguitur utriusque excusationibus subdit: sed peccatum potius, quam excusatio vera est, ubi mandatum dicitur.*

aperta transgressio. Neque enim hoc propterea non
fuerit, quia id mulier serpente suadente, vir mulie-
ri impetente commisit, quasi quicquam Deo, cui vel
rederetur; anteposendum fuerit. Necesse enim fuisset
anteposere aliquid auctoritati divinæ, vel cre-
dendo, vel cedendo, si probabile fuisset, Deum
nullum induxisse obligationem non comedendi,
que ligaret in conscientia, quod probabile est à Deo
posse credi fide divina, ac demum quomo-
do potuisset peccatum Adæ, & Evæ manifestis
concomerari peccatis; si probabile ipsis fuisset,
nullum ab eisdem committi peccatum id faciendo
quod fecerunt: sed audienda est ejusdem verita-
tis luculentior expressio alia, quæ habetur in eo-
dem lib. 14. cap. 13. initio: In occulto autem mali esse
elegant, ut in aperto (an hoc est nutare sub opi-
nionibus) inobedientiam laborentur. Atque paucis in-
terfectis de peccato superbiæ, & de cæcitate intel-
lectus præunte ad peccatum edendi, & exterioris
inobedientiæ, subdit: Spontaneus est autem iste defe-
ctus, quoniam involuntarius in amore superioris immutabi-
litate, à quo illustrabatur, ut videret, & accendeba-
tur, ac amaret, stabilis permaneret, non inde ad sibi
parandum averteretur, & ex hoc obtinebrefceret; &
fuggeret, ut vel illa verum crederet dixisse serpentem;
vel à Dei mandato uxoris præoneret voluntatem, pu-
tansque se venalem esse transgressorem præcepti. Et
rursus post med. cap. Manifesto, aperteque peccatò;
non factum est, quod Deus fieri prohibuerat, Diabolus
hominem non cepisset, nisi jam ille sibi ipsi placere cæpi-
sse. Ac demum sub finem capitis de eadem pomi
comestione loquens, concludit sic: Qui autem
hanc esse non videat, quando sit mandati evidens, at-
que indubitata transgressio. Ex his itaque omnibus evi-
dens, atque indubitatum est, ex mente Augustini
primos parentes non habuisse opinionem probabi-
lem, quod præcepto Dei non obligarentur in con-
scientia, & quod non essent peccaturi, tamen si age-
rent contra illud: omnemque persuasionem intel-
lectualem, vicinque eligerunt comedere, & pecca-
re, si ille ignorantiam vincibilem; & voluntarium
errorem manifestum procedentem ex antecedenti
majori peccato.

ART. IV. Majoris adhuc momenti est, quod
poterem considerandum occurrit adversus idem
antecedens, nempe persuasionem, seu existima-
tionem, qua præunte, ac pertrahente comede-
re primi parentes de ligno vetito, & commise-
runt peccatum transgressionis præcepti sibi imposi-
ti, utque adeo non fuisse opinionem probabilem,
aut etiam sententiam præcisè temerariam; ut fue-
rit infidelitas, & hæresis. Quem quidem esse com-
munem sensum SS. PP. affirmat disertè Bellarmi-
nus tom. 4. contròv. lib. 3. de amiss. gratiæ, & statu
peccati cap. 6. & confirmat adductis pluribus eorum
testimoniis, in quorum specimen credo suffectura
hæc tria, quæ ille exhibet ordine antiquitatis: Ter-
tio. lib. 2. adversus Marc. cap. 2. Quis dubitabit ipsum
Adæ delictum hæresim pronuntiare, quod per electio-
nem sua potius, quam divinam sententiæ admittit? Amb.
lib. 1. epist. 33. ad Mercurianum sororem, inducit Deum
de improbantem Adamo: Agnosce te esse nudum,
quia bona indumenta fidei perdidisti. August. in Ench.
cap. 45. peccato prævio superbiæ, & subsequenti
comestione peccato interjicit peccatum infidelitatis,
ubi, & circa quod interjicit Mercurius suam il-
lam opinionem probabilem. Nam & superbiæ, ait;

est illic, quia homo in sua potius esse, quam in Dei po-
testate dilexit; & sacrilegium, quia Deo non credidit;
& homicidium, quia semetipsum præcipit in mor-
tem. & rursus in præinducto lib. 14. de Civ. cap. 17.
post med. Hoc itaque (nuditatem suam) cognoverunt,
quod felicius ignorarent si Deo credentes & obedientes non
committerent, quod eos cogeret experiri, infidelitas, &
inobedientia quid nocerent.

ART. V. His ita se habentibus, Docti ego le-
ctoris prudentiæ, arbitrioque committo, ut judi-
cet de opinione probabili primorum parentum;
quod non obligarentur in conscientia præcepto sibi
imposito à Deo. Certè antecessens P. Mercori de proba-
bilitate favente perniciosæ primorum parentum
appetitioni, probabilitatem nullam habet, ut patet
ex dictis. Ad probationes illius dicitur doctrinas il-
las Valeptiæ, Careniæ, & aliorum probabiles dici, &
ad inferendum probabiliter valere apud nos, urcu-
que posse, ubi non præfulget certitudo præcepti
prout obligantis in conscientia, nullo verò pacto
apud primos parentes ante peccatum, utpote specia-
liter illuminatos à Deo, & certa fidei, vel scientiæ
notitia cognoscentes perfectè ante peccatum, quid-
quid esset necessarium pro honesta, ac iusta electio-
num, operationumque suarum omnium directio-
ne, ac potissimum circa unicum illud, summique
momenti præceptum immediatè sibi, & in ipsi ge-
neri humano universo intimatum à Deo, verbis uti-
que, & instinctu haud quaquam ambiguis, uti con-
decebat summum Legislatorem in re præsertim tan-
ta, & erga innocentes, ita ut omnis opinandi flu-
ctuatio, deceptio, & error præiens ad elum pomi
vetiti, fuerit omnino voluntarius, & consequens ad
peccatum aliud purè interitum prius admissum, ut
appareret inter alia luculenter ex præinductis locis
SS. Augustini, & Thomæ. Verba Augustini; quæ
specialiter pro Eva producit in fine Mercorius, ini-
tum videri posset, quod non adverterit, si quid
probat contra nos, probare non minus contra
Mercorium ipsum: Quia Augustinus in illo loco,
nempe (Mercorius enim nimis vagè illum indicat,
cum Augustinus ter ut minimum scripserit in illum
locum) lib. 11. de Gen. ad lit. cap. 35 post med. non di-
cit, probabile, aut minus probabile existimans, sed proba-
bilis existimans. Licitum autem esse usum opinionis
probabilioris, tamen minus tuta sic, ipse etiam
Mercorius admittit, & fusè prosequitur in sua tertia
parte: Verum absolute nil probant verba illa Augu-
stini, neque ad rem, de qua agitur, pertinent. Quia
sive probabile, sive probabilis existimaverit Eva
mortem non esse sequutam ex prohibita pomi co-
mestione, non tamen existimavit id; juxta mentem
Augustini, opinione seu probabili, seu probabiliori;
sed voluntario manifesto errore, atque infidelitate;
ad eum utique modum, quo hæretici omnes, cæteri-
que infideles sua dogmata existimant probabiliora,
& vera esse pronuntiant. Id quod ex testimoniis
superius productis apparet clarissimè, & potuit Mer-
corius observasse ex eodem illo lib. 11. de Gen. ad lit.
cap. 30. ex quo transcripsit priorem partem testimo-
nii pro se adducti, quia Augustinus ibi immediatè
antè dicit sic: Quando his verbis (serpentis) cre-
deret mulier à bonâ, atque utili re divinitus se fuisse pro-
hibitos, nisi jam in esset menti amor ille propriæ potestatis,
& quadam de se superbi præsumptio, quæ per illam tenta-
tionem fuerat convincenda, & humilianda.

ART. VI. Sed quid ampliùs moramur in am-
biguitate legis pænalis non obligantis in conscien-
tia, &

ria, & non comprehendens, præsertim si exorbitet à jure communi (quæ enim verò observatio est admodum opportuna pro eo statu) personas in eo non nominatas, nec non præcepti non potentis obligare in materia levi sub culpa gravi. Quid inquam moramur? Quando certum in primis est præceptum illud fuisse Adamo cum Eva commune, fatente ipsa Eva, *Genes. 2. 3. Præcepit nobis Deus, ne comedemus*; Et certum pariter est ex definitione Concilii Tridentini præcepto eidem adjunctam à Deo fuisse comminationem pœnæ, quæ soli rependitur peccato lethali, ut patet ex ejus verbis, *sess. 5. in decret. de pec. orig. can. 1. Si quis non confitetur primum hominem adam, cum mandatum Dei, &c. incurritque, per offensam prævaricationis hujusmodi, iram & indignationem Dei, atque idem mortem, quam antea illi comminatus fuerat Deus, & cum morte captivitatem sub ejus potestate, qui mortis deinde habuit imperium, hoc est Diaboli, &c. Anathema sit.* Omitto plura dicere, & excuso, quod tam multa dixerim; quia nimirum volui, manifesta hujus argumenti dissonantia, superfedere à reliquis ejusdem Auctoris argumentis, præter hoc aliud simile præcedenti.

Aliud ejusdem Auctoris argumentum ex peccato Sauli parcentis Amalec.

ART. VII. **P**roponit nimirum secundo loco peccatum Sauli ex 1. Reg. 15. ubi præmittitur primò præceptum impositum Sauli per Samuellem nomine Dei, deletionis, & totalis exterminio Amalec, gentis rebellis Deo, & inimicæ populo Dei Israël: Nunc ergo vade, & percutite Amalec, & demolite universa ejus. Non parcas ei, & non concupiscas ex rebus ipsius aliquid, sed interfice à viro usque ad mulierem, & parvulum, atque lactentem, bovem & ovem, camelum, & asinum. Sequitur deinde aggressio, & victoria Saulis adversus Amalec, cum internectione vulgi, & demolitione rerum vilium, avectis verò à milite pretiosis quibusque, ac pulchris, & Rege Agag servato incolum: Et pepercit Saul, & populus Agag, & optimis gregibus ovium, & armentorum, & vestibus, & arietibus, & universis, quæ pulchra erant, nec voluerunt perdere ea; quidquid vero vile fuit, ac reprobum, hoc demoliti sunt. Clauditur demum narratio reprobatione hujus facti, & indignatione Dei adversus Saulem propter tam magnum, tamque manifestum peccatum. Quæ reprobatio, & indignatio occupat totum reliquum caput illud à vers. 10. ad 35. & incipit his verbis: Factum est autem verbum Domini ad Samuel dicens: Ponite me, quod constituerim Saul Regem, quia dereliquit me, & verba mea opere non implevit.

ART. VIII. Subdit jam R. P. Mercorus Saulem habuisse opinionem probabilem de honestate eorum, quæ fecit, seu quod ea omnia sibi licerent, solumque proinde peccavisse, quia opposita opinio erat probabilior. Majorem istam probabilitatem non probat, quia Saul consideravit præceptum divinum sibi à Samuele intimatum, non potuisse esse novum, nec diversum ab oraculo divino, quod fuerat registratum à Moysè ad perpetuam rei memoriam, *Exod. 17. 14. ubi dicit Deus: Delebo me-*

moriam Amalec sub celo. Illud autem oraculum non videtur probabiliter (verba sunt Mercori) præteriri de delenda memoria, quam de delenda sententia Amalecitarum. Quia videlicet erat scriptum in characteribus ambiguis, & non magis significativum deletionem memoriæ, quam deletionem malitiae. Quam in rem notat ex Sixto Sen. lib. 3. Methodo secundæ, antiquos Hebræos non fuisse in scribendis vocibus ullis, sed solis consonantibus, quia hinc oriebantur frequentes errores in intelligentia sacri textus, adinventi postea fuisse principes quibus cuique consonanti opportunè subjunxerunt vocalium, sensus ubique legitimos redderent prædicto, ob defectum pro tunc, & vocalium, & punctorum vicevocalium, atque bene intelligi potuisse, tum deletionem memoriæ, tum deletionem masculi, uti idem Sixtus inibi ostendit, & etiam transcribit Mercorus, atque idem Saulem probabiliter opinatum fuisse, se nihil acturum contra præceptum, si deletis masculis Amalecitis asservaret, uti asseravit, res eorum omnes pretiosas & pulchras. Quia equidem de causa Rabin aliqui excusant Saulem à transgressione præcepti, uti memorat idem Sixtus eodem in loco.

ART. IX. Confirmat Mercorus istam Saulem probabilitatem. Primum enim si servavit verum Regem Agag, id fuit ad magnificentiam triumphis propter gloriam populi Dei, & ut interitus caritate, an post triumphum occideretur Rex, servata sunt pecora, id fuit ad immolandum Deo, & aliter ea, vel demoliri gladio in prælio, vel consumi igne in altari; si denique servatæ sunt vestes, & alia pretiosa, id rationabiliter permittitur utilitibus loco stipendii, eò vel maxime, quia verba illa præcepti, *Non concupiscas ex rebus ipsius aliquid*, non habentur in textu Hebræo, & propterea sunt expressa obelo in nostra Vulgata. Accedit hoc contra fuisse mala, quia prohibita, non verò proba, quia mala, atque in hoc genere patet amplior benignæ interpretationi locus. Accedit rursum, quod verbis excusatoriis Saulis innoteceat, hac illius probabilitate nixum fuisse. Dicit enim vers. 25. *Agag Regem Amalec, & Amalec interfeci.* Tunc nota de prada populus oves, & boves, primitias eorum, prædictæ sunt, ut immoler Domino Deo suo in Gaba. Accedit denique rationes ponderatas pro Saule esse magis probabiles, quam quæ adducuntur pro peccato vulum veniali, ex comestione ovorum, & latione rerum absque privilegio, tempore Quadragesimæ: pro licita inductione ad jurandum falsum, quod à juramento putatur verum; pro liberatione legatarum non resolvendi, ultra centum annos, legatum prius perpetuum, quæ tamen, & similia vulgantur in illa, tanquam probabilia. Habuit igitur Saul opinionem pro se probabilem, & tamen certo peccavit lethaliter.
